
Trosolwg

Mae'r safon hon yn ymwneud â chadw ac adfer arwynebau plastr caled plaen ac wedi'u mowldio ar brosiectau cadwraeth neu adfer neu strwythurau pridd, dehongli gwybodaeth, mabwysiadu arferion gwaith diogel, iach ac amgylcheddol gyfrifol, dewis a defnyddio deunyddiau, cydrannau, offer a chyfarpar, yn unol â gofynion y sefydliad sy'n cyfateb i'r gofynion statudol a deddfwriaethol presennol neu'n rhagori arnynt

Mae'r safon hon ar gyfer pobl sy'n gweithio ym maes galwedigaethol sgiliau treftadaeth a gall gweithwyr, goruchwylwyr a rheolwyr ei defnyddio

Meini prawf perfformiad

Rhaid i chi allu:

Dehongli gwybodaeth

P1 dehongli'r wybodaeth am y gwaith a'r adnoddau fel sy'n berthnasol i leoliad daearyddol a'r amodau hinsawdd i gadarnhau ei bod yn berthnasol ar gyfer y canlynol:

- lluniadau
- manylebau
- rhestrau
- datganiadau dull
- asesiadau risg
- gwybodaeth gweithgynhyrchwyr a chyflenwyr
- cyfarwyddiadau llafar, ysgrifenedig neu electronig
- rheoliadau, deddfwriaeth, canllawiau swyddogol a thrwyddedau cyfredol

Arferion gwaith diogel

P2 cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth gyfredol berthnasol a chanllawiau swyddogol i wneud y gwaith a chynnal arferion gwaith diogel ac iach am y canlynol:

- dulliau gweithio
- defnyddio cyfarpar diogelu personol priodol yn ddiogel
- defnyddio cyfarpar mynediad neu godi yn ddiogel
- defnyddio, storio a thrin deunyddiau, offer a chyfarpar yn ddiogel
- defnyddio cyfarpar rheoli iechyd a diogelwch yn ddiogel
- risgiau penodol i iechyd a diogelwch galwedigaethol gan gynnwys ymwybyddiaeth o iechyd meddwl
- risgiau penodol sy'n gysylltiedig â deunyddiau peryglus neu rai sy'n cynnwys asbestos

Dewis adnoddau

P3 dewis faint o adnoddau sydd eu hangen ac ansawdd gofynnol yr adnoddau hynny ar gyfer y dulliau gweithio ar gyfer y canlynol:

- deunyddiau a chydrannau
- offer a chyfarpar

Lleihau'r risg o ddifrod

P4 cydymffurfio â gweithdrefnau'r sefydliad i leihau'r risg o ddifrod i'r gwaith a'r ardal o'i gwmpas drwy:

- gymryd camau perthnasol i ddiogelu'r mannau gwaith rhag difrod damweiniol neu anfwriadol
- gweithio gydag ymwybyddiaeth o'r amgylchedd mewn cysylltiad â galwedigaethau eraill
- cadw'r man gwaith yn lân ac yn dactylus
- gwaredu gwastraff yn unol â'r ddeddfwriaeth gyfredol

Bodloni gofynion y contract

P5 cydymffurfio â'r wybodaeth contract i warchod ac adfer arwynebau plastr plaen ac wedi'u mowldio yn effeithlon yn unol â'r fanyleb ofynnol drwy:

- ddangos sgiliau gwaith i wneud y canlynol:
  - mesur
  - marcio allan
  - gosod arwynebau gwastad
  - sgridau syth a lefel
  - tynnu
  - rhoi
  - taenu
  - mesur
  - gorffen
  - lleoli onglau a chyffyrdd â gorffeniadau eraill
  - diogelu
- defnyddio a chynnal a chadw offer llaw ac offer pŵer, peiriannau cymysgu a chyfarpar ategol
- cynhyrchu mowld rhedeg, gan gynnwys cymryd argraffiadau (gwasgiad) o fowldin sy'n bodoli eisoes
- castio ar y safle o wasgiad i gyfateb â'r un presennol
- paratoi haenau cefndir cyn derbyn haenau ychwanegol o blastr neu rendrad, gan gynnwys:
  - lefelu pantiau
  - côt grafu
  - côt bigog
  - côt fflotiog
  - côt orffen

- cadw ac adfer plastr mewnol neu rendrad allanol presennol yn unol â chyfarwyddiadau gwaith sy'n ymwneud â'r canlynol:
  - tynnu plastr a rendrad diffygiol
  - tynnu delltennau neu gyrs diffygiol
  - paratoi arwynebau cefndir:
  - dellt neu gyred
  - solet
  - gosod allan a ffurfio onglau mewnol ac allanol i gyfateb i'r rhai presennol:
  - cornel solet
  - rhimyn hir pren
  - rhimyn hir o blastr
  - atgynhyrchu gorffeniadau presennol
  - sefydlogi'r plastr neu'r rendrad presennol
- cadw ac adfer arwynebau plastr neu rendrad yn unol â'r cyfarwyddiadau gweithio ar gyfer pedwar o'r canlynol:
  - fertigol
  - nenfwd
  - goleddfol
  - mowldio yn y fan a'r lle
  - wedi'i fowldio gyda chyfoethogiad i'r cast
  - crwm:
  - cromen
  - baril
  - fowt
  - nenfwd hanner cylch
  - wedi'i fodelu â llaw yn y fan a'r lle
  - lloriau
- atgyweirio neu ailosod a gorffen i gyd-fynd â'r arwynebau presennol o blastr calch neu rendrad gan ddefnyddio gorffeniad trywel ar gyfer

dau o'r canlynol:

- gorffeniad fflôt
  - gorffeniad sbwng
  - cerrig nadd
  - plastr garw
  - plastr parget
- sefydlogi'r plastr a'r rendrad presennol gan ddefnyddio technegau sy'n caniatáu newidiadau gwrthdroadwy gan ddefnyddio:
    - sgriwiau dur gwrthstaen, wasieri, rhwyllau
    - growtin
    - wadin plastr
  - trwsio craciau mewn arwynebau plastr neu rendrad presennol

Amser a neilltuwyd P6 cwblhau'r gwaith o fewn yr amser a amcangyfrifwyd ac a neilltuwyd, gan ystyried yr amodau hinsawdd, yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad, y rhaglen waith ac i ddiwallu anghenion galwedigaethau eraill a/neu'r cleient

Gwybodaeth a dealltwriaeth

Mae angen i chi wybod a deall:

P1 Dehongli gwybodaeth

K1 pam mae gweithdrefnau'r sefydliad wedi cael eu datblygu a sut maent yn cael eu rhoi ar waith

K2 mathau o wybodaeth, beth yw eu ffynhonnell a sut i'w dehongli mewn perthynas â:

- lluniadau
- manylebau
- rhestrau
- datganiadau dull
- asesiadau risg
- gwybodaeth gweithgynhyrchwyr a chyflenwyr
- gwybodaeth gytundebol
- deddfwriaeth, rheoliadau, canllawiau swyddogol a thrwyddedau cyfredol, gan gynnwys adeiladau rhestredig a henebion cofrestredig, ond heb fod yn gyfyngedig iddynt
- cynlluniau ac adroddiadau cadwraeth
- cyfarwyddiadau llafar, ysgrifenedig neu electronig

K3 pwysigrwydd gweithdrefnau sefydliadol o ran datrys problemau â gwybodaeth a pham mae'n bwysig eu dilyn

K4 gwybodaeth am ddeddfwriaeth berthnasol, gyfredol, canllawiau swyddogol a gofynion penodol i safle a sut mae'n cael ei rhoi ar waith

P2 Arferion gwaith diogel

K5 sut dylid ymateb i argyfyngau yn unol ag awdurdodiad y sefydliad a sgiliau personol o ran y canlynol:

- tanau a'r mathau o gyfarpar diffodd tân a sut a phryd y cânt eu defnyddio o ran dŵr, CO2, ewyn a phowdr
- gollyngiadau ac anafiadau
- argyfyngau sy'n ymwneud â gweithgareddau galwedigaethol
- nodi ac adrodd am sylweddau peryglus gan gynnwys deunyddiau sy'n cynnwys asbestos a charbonad plwm, ond heb fod yn gyfyngedig i hynny

K6 y gweithdrefnau diogelwch sefydliadol a phenodol i safle ar gyfer offer, peiriannau a chyfarpar mewn perthynas â'r canlynol:

- safle

- gweithle
- cerbydau
- cwmni
- gweithwyr
- cleientiaid
- y cyhoedd

K7 sut mae rhoi gwybod am risgiau a pheryglon a nodwyd gan y canlynol:

- dulliau gweithio
- asesiadau risg
- asesiad personol
- gwybodaeth dechnegol gwneuthurwyr
- rheoliadau statudol
- canllawiau swyddogol
- Rheoli Sylweddau Peryglus i Iechyd (COSHH)

K8 y gweithdrefnau ar gyfer adrodd am ddamweiniau a phwy sy'n gyfrifol am wneud hynny

K9 pam, pryd a sut y dylid defnyddio'r cyfarpar rheoli iechyd a diogelwch a nodir gan egwyddorion atal mewn perthynas â'r canlynol:

- mesurau diogelu ar y cyd
- cyfarpar diogelu personol (PPE)
- cyfarpar diogelu anadlol (RPE)
- awyru lleol sy'n gwacáu mygdarth (LEV)

P10 sut mae cydymffurfio ag arferion gwaith sy'n amgylcheddol gyfrifol er mwyn bodloni'r ddeddfwriaeth gyfredol a chanllawiau swyddogol wrth ddelio â damweiniau posibl, peryglon i iechyd a'r amgylchedd wrth weithio yn y gweithle mewn perthynas â'r canlynol:

- dan lefel y ddaear
- lleoedd cyfyng
- gweithio mewn mannau uchel
- offer, peiriannau a chyfarpar
- deunyddiau a sylweddau
- symud a storio deunyddiau drwy eu codi a'u cario a defnyddio cyfarpar codi mecanyddol

P3 Dewis adnoddau

K11 pam mae nodweddion, ansawdd, defnydd, cynaliadwyedd, addasrwydd, cyfyngiadau a diffygion sy'n gysylltiedig â'r adnoddau yn bwysig, a sut dylid rhoi gwybod am ddiffygion

K12 pam y dylid mabwysiadu arferion gwaith a deunyddiau cynaliadwy a moesegol

K13 y gweithdrefnau sefydliadol ar gyfer dewis adnoddau, pam maen nhw wedi cael eu datblygu a sut mae eu defnyddio

K14 sut mae cadarnhau bod yr adnoddau a'r deunyddiau'n cydymffurfio â'r fanyleb

K15 sut dylid defnyddio'r adnoddau a sut mae rhoi gwybod am unrhyw broblemau sy'n gysylltiedig â'r adnoddau ynglŷn â'r canlynol:

- gwaith dellt a chyrs
- plastrau
- plastrau pridd
- rendradau pridd
- clai
- powdrau mân
- agregau
- smentiau naturiol
- calchoedd:
  - anhydrolog:
  - pwti calch
  - calch cyflym
  - hydrolog
- ffeibrau:
  - naturiol
  - wedi'i wneud gan ddyn
- rhimyn:
  - pren
  - dur gwrthstaen
- ychwanegion
- cyfryngau bondio
- deunyddiau i'w defnyddio ar gyfer gwasgiadau
- ffitiadau a gosodiadau
- offer llaw ac offer pŵer, peiriannau cymysgu a chyfarpar cysylltiedig
- cyfarpar digidol

K16 sut mae nodi ac adrodd ar y peryglon sy'n gysylltiedig â'r adnoddau a'r dulliau gweithio a sut maent yn cael eu rheoli mewn perthynas â datganiadau dull ac asesiadau risg

K17 dulliau o gyfrifo niferoedd, hyd, arwynebedd a gwastraff sy'n gysylltiedig â'r dull a'r

weithdrefn ar gyfer cadw ac adfer arwynebau plastr plaen ac wedi'i fowldio ar brosiectau cadwraeth neu adfer

P4 Lleihau'r risg o ddifrod

K18 sut mae diogelu gwaith a'r ardal o'i gwmpas rhag difrod a phwmpas diogelu rhag gweithgareddau cyffredinol yn y gweithle, gweithrediadau eraill a thywydd garw a sut mae lleihau difrod

K19 pa mor bwysig yw gwaredu gwastraff yn ddiogel, a sut mae gwneud hynny, yn unol â'r canlynol:

- cyfrifoldebau amgylcheddol
- gweithdrefnau'r sefydliad
- gwybodaeth gwneuthurwyr
- gwybodaeth cyflenwyr
- rheoliadau statudol
- canllawiau swyddogol

K20 pam mae'n bwysig cynnal ardal waith ddiogel, glir a thaclus

P5 Bodloni manyleb y contract

K21 sut mae'r dulliau gweithio i fodloni'r fanyleb yn cael eu cyflawni a sut mae problemau'n cael eu nodi a'u hadrodd drwy ddefnyddio gwybodaeth ar gyfer arferion, gweithdrefnau a sgiliau gwaith diogel, iach ac amgylcheddol sy'n ymwneud â'r canlynol:

- y gwahaniaeth rhwng gwastad a syth o ran cadw ac adfer arwynebau gyda phlastr solet ac wedi'u rendro
- ble a phryd i ddefnyddio gorffeniadau gwastad a sythu o ran cadw ac adfer arwynebau plastr solet ac wedi'u rendro
- sut i dynnu plastr, rendrad, delltennau a chysr diffygiol
- sut mae sefydlogi a pharatoi arwynebau cefndir sy'n briodol i'r gorffeniad plastr a rendrad, gan gynnwys:
  - dellt a chysr
  - solet
  - rheoli sugnedd â dŵr
  - arwynebau wedi'u plastro a'u rendro sy'n bodoli eisoes
  - glanhau uniadau allan os yw hynny'n briodol
- beth yw manteision ac anfanteision cymryd argraffiadau o waith plastr treftadaeth presennol wrth ddefnyddio'r canlynol:
  - creu templed
  - gwasgiad plastr

- gwasgiad silicôn (thicsotropig)
- clai
- darn rhydd o blastr
- sganio 3D
- castio ar y safle i gynnwys y canlynol:
  - dewis deunyddiau
  - atgyfnerthiadau
  - pwyntiau gosod
- sut a phryd i ddefnyddio plastrau calch a gypswm trwm ac ysgafn
- paratoi haenau cefndir cyn derbyn haenau ychwanegol o blastr neu rendrad, gan gynnwys:
  - lefelu pantiau
  - côr grafu
  - côr bigog
  - côr fflotig
  - côr orffen
- sut mae cadw ac adfer drwy roi a gorffen plastr mewnol a rendrad allanol ar yr arwynebau canlynol:
  - fertigol
  - nenfwd
  - goleddfol
  - mowldio yn y fan a'r lle
  - wedi'i fodelu â llaw yn y fan a'r lle
  - wedi'i fowldio a chyfoethogiad i'r cast
  - crwm:
  - cromen
  - baril
  - fowt
  - nenfwd hanner cylch
  - lloriau:
  - dellt
  - calch
  - gypswm
  - onnen

- sut mae gosod allan a ffurfio onglau mewnol ac allanol i gyfateb i'r rhai presennol:
  - cornel solet
  - rhimyn hir pren
  - rhimyn hir o blastr
- sut i wneud gwaith crwm, gan gynnwys y canlynol, ond heb fod yn gyfyngedig i hynny:
  - cromen
  - baril
  - fowt
  - nenfwd hanner cylch
  - agoriadau bwaog
- sut mae atgyweirio neu ailosod a gorffen i gyd-fynd â'r arwynebau presennol o blastr calch neu rendrad gan ddefnyddio gorffeniad trywel ar gyfer dau o'r canlynol:
  - gorffeniad fflôt
  - gorffeniad sbwng
  - cerrig nadd
  - plastr garw
  - plastr parget
- pam ei bod yn bwysig atgynhyrchu gorffeniadau presennol ar sail tebyg am debyg, gan gynnwys:
  - mowld rhedeg yn y fan a'r lle
  - wedi'i fowldio gyda chyfoethogiad i'r cast
  - crwm:
  - cromen
  - baril
  - fowt
  - nenfwd hanner cylch
  - wedi'i fodelu â llaw yn y fan a'r lle
  - lloriau
- sut mae atgynhyrchu gorffeniadau presennol ar sail tebyg am debyg, gan gynnwys:
  - wedi'i fowldio â rhediad yn y fan a'r lle

-
- wedi'i fowldio gyda chyfoethogiad i'r cast
  - crwm:
  - cromen
  - baril
  - fowt
  - nenfwd hanner cylch
  - wedi'i fodelu â llaw yn y fan a'r lle
  - lloriau
  - sut mae sefydlogi'r plastr a'r rendrad presennol gan ddefnyddio technegau sy'n caniatáu newidiadau gwrthdroadwy gan ddefnyddio:
    - sgriwiau dur gwrthstaen, wasieri, rhwyllau
    - growtin
    - wadin plastr
  - pam ei bod yn bwysig sefydlogi'r plastr a'r rendrad presennol
  - sut mae trwsio craciau mewn arwynebau plastr neu rendrad presennol
  - pam ei bod yn bwysig dilysu ffyrdd priodol y dylid gwneud y gwaith
  - pam ei bod yn bwysig nodi arwynebeddau sensitif
  - pam ei bod yn bwysig cynnal treftadaeth a chyfanrwydd archaeolegol
  - pam bod angen cynnal egwyddorion ymyrraeth sylfaenol a newidiadau gwrthdroadwy
  - pam ei bod yn bwysig cofnodi gwaith a wneir (mewn fformat ysgrifenedig a digidol)
  - pam mae'n bwysig adnabod a rhoi gwybod am blanhigion ac anifeiliaid sydd mewn perygl ac wedi'u gwarchod (gwenyn mortar)
  - pam fod angen symud deunyddiau sydd wedi dirywio a deunyddiau amhriodol
  - pam ei bod yn bwysig cynnal y strwythur presennol
  - pam mae angen integreiddio cydrannau adeiladol sy'n bodoli eisoes a rhai newydd
  - sut i storio ffabrigau, deunyddiau a chydrannau strwythurol y gellir eu hachub
  - pam ei bod yn bwysig nodi, penderfynu a rhoi gwybod pryd mae angen sgiliau a gwybodaeth arbenigol, ac adrodd yn briodol ynghylch hyn
  - perthnasedd asesiad o arwyddocâd
  - pam ei bod yn bwysig pennu gofynion penodol ar gyfer y canlynol:

- strwythurau o ddiddordeb arbennig
- adeiladu traddodiadol (cyn 1919)
- arwyddocâd hanesyddol
- sut mae nodi gofynion penodol ar gyfer y canlynol:
  - strwythurau o ddiddordeb arbennig
  - adeiladwaith traddodiadol
  - adeiladau anodd eu trin
  - arwyddocâd hanesyddol
- sut i ddefnyddio pob math o offer llaw ac offer pŵer, a chyfarpar cymysgu a chysylltiol
- sut a pham mae angen i'r gweithiwr sicrhau bod yr holl offer llaw a phŵer a chyfarpar cymysgu ac ategol yn cael eu cynnal a'u cadw
- sut mae gweithio mewn mannau uchel gan ddefnyddio cyfarpar mynediad
- sut mae gweithio gyda pheiriannau ac offer, o'u cwmpas ac yn agos iawn atynt

K22 gweithdrefnau'r sefydliad o ran ymddygiad ar y safle, a chydabod a sicrhau tegwch, cynhwysiant a pharch o fewn yr amgylchedd gwaith, a sut i roi sylw i ymddygiad amhriodol ar y safle a rhoi gwybod amdano K23 pwysigrwydd dulliau gweithio, cysylltiadau rhyngbersonol a chyfathrebu ac anghenion galwedigaethau eraill sy'n gysylltiedig â chadw ac adfer arwynebau plastr plaen ac wedi'u mowldio ar brosiectau cadwraeth neu adfer ** ** **P6 Amser a neilltuwyd** K24 y rhaglen ar gyfer gwneud y gwaith, gan gynnwys yr amser a amcangyfrifwyd ac a neilltuwyd, a pham y dylid cadw at derfynau amser neu roi gwybod os ydych yn debygol o fethu cadw atynt K25 y mathau o siartiau cynnydd, amserlenni ac amseroedd a amcangyfrifiwyd, a gweithdrefnau'r sefydliad ar gyfer rhoi gwybod am amgylchiadau a fydd yn effeithio ar y rhaglen waith

COSVR557

Cadw ac adfer arwynebau plastr plaen ac wedi'u mowldio ar brosiectau cadwraeth neu adfer

Datblygwyd gan	Construction Skills
Dyddiad cymeradwyo	01 Maw 2022
Dyddiad Adolygu Dangosol	01 Maw 2027
Dilysrwydd	Ar hyn o bryd
Statws	Gwreiddiol
Sefydliad cychwynnol	CITB
RCU gwreiddiol	COSVR557
Galwedigaethau perthnasol	Plastrwyr
Cyfres/Set	Sgiliau Treftadaeth (Adeiladu)
Geiriau Allweddol	Plastrau pridd; Rendradau pridd; Gwaith lats; Calch; Gleiniau; Clai; Calch cyflym; Calch poeth